

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«Затверджую»
Голова приймальної комісії
СумДПУ імені А.С. Макаренка
проф. Ю.О. Лянной
«15» Березня 2021 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»
для вступників на освітній ступінь «бакалавр»

за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка
на спеціальність 016 Спеціальна освіта
на навчання за освітньо-професійною програмою
Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)
*на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»,
освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра,
освітнього ступеня молодшого бакалавра, освітнього ступеня
бакалавра*

*(на 1 курс, скорочений термін навчання, 2 роки;
на 2 курс, нормативний термін навчання, 3 роки;
на 3 курс, нормативний термін навчання, 2 роки)*

Розглянуто на засіданні
приймальної комісії
«15» березня 2021 року
Протокол № «7»

СУМИ – 2021

Ухвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
СумДПУ імені А.С.Макаренка (протокол № 11 від «23» лютого 2021 р.)

Завідувач кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти,
д-р пед. наук, професор

_____ Т.М. Дегтяренко

Голова фахової атестаційної комісії
д-р пед. наук, професор

_____ Т.М. Дегтяренко

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	6
РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	9
РОЗДІЛ III. СИСТЕМА НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ. ПРОФЕСІОГРАМА ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА.....	12
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА	14

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» розрахована на абітурієнтів, які бажають навчатися за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка на спеціальність 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) на першому рівні вищої освіти – «бакалаврському» (на 1 курс, скорочений термін навчання, 2 роки; на 2 курс, нормативний термін навчання, 3 роки; на 3 курс, нормативний термін навчання, 2 роки) і мають диплом молодшого спеціаліста педагогічних і непедагогічних спеціальностей.

Зміст програми вступного фахового випробування відповідає основним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності і реалізує тісні зв'язки з клінічними та анатомо-фізіологічними основами наукової галузі спеціальна освіта, включає загальні основи спеціальної та інклюзивної освіти, загальну характеристику особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами та професіограму вчителя-дефектолога.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань абітурієнтів під час вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавр за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка на спеціальність 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія).

Мета вступного випробування – перевірка рівня теоретичної підготовки абітурієнтів для здобуття ступеня бакалавр і формування рейтингового списку з абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка).

Завданням фахового вступного випробування є перевірка професійно-педагогічної та методичної готовності майбутніх фахівців спеціальних закладів для роботи з особами із психофізичними порушеннями.

Зміст програми вступного випробування «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» складається з пояснювальної записки, трьох розділів з основними питаннями, що має розкрити абітурієнт: 1) загальні основи

спеціальної та інклюзивної освіти; 2) загальна характеристика особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами; 3) система навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами/професіограма вчителя-дефектолога та розділу, в якому наведена система оцінювання знань вступника.

Вступні іспити проводяться у формі **усного випробування**.

Абітурієнт, який претендує на вступ на перший «бакалаврський» рівень вищої освіти галузю знань 01 Освіта/Педагогіка на спеціальність 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія), на вступних випробуваннях повинен:

- розкрити актуальну проблематику сучасної корекційно-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами;
- визначити клінічні та психолого-педагогічні особливості дітей з обмеженими можливостями;
- надати характеристику основним поняттям спеціальної педагогіки: «корекція», «компенсація», «первинний дефект», «вторинні порушення» та ін.
- розкрити основну проблему спеціальної педагогіки – компенсацію і корекцію аномального розвитку;
- визначити вимоги до особистості педагога-дефектолога.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Основні питання та їх коротка характеристика

1. Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки.

Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки. Основні поняття та педагогічні категорії спеціальної педагогіки. Мета та основні завдання спеціальної педагогіки. Основні принципи та методи спеціальної педагогіки. Зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками.

2. Структура та особливості порушеного розвитку.

Поняття про порушення у розвитку людини та їх причини. Концепція про закономірності психічного розвитку в нормі й патології. Концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини. Складність структури та особливості процесу порушеного розвитку.

3. Методичні засади інклюзивної освіти.

Поняття про інклюзивну освіту. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Мета та завдання інклюзивної освіти. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної школи. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір в Україні.

4. Законодавча база сучасної системи спеціальної освіти України.

Нормативно-правове забезпечення спеціальної освіти. Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту».

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / кол. авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.
2. Коберник Г. М. Введение в специальность Дефектология / Г. М. Коберник, В. М. Синьов. – К. : Вища школа, 1984. – 143 с.
3. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. – 288 с.
4. Колишкін О. В. Корекційна освіта: вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
5. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
6. Колупаєва А. А. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір як напрям гуманізації системи освіти / А.А. Колупаєва // Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні. – К. : Крок за кроком. – 2007. – С.14-20.
7. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
9. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
10. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
11. Основи корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.
12. Синьов В. М. Основи дефектології : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.
13. Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх

послуг № 2145-VIII від 05.09.2017 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#Text>

РОЗДІЛ II

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Основні питання та їх коротка характеристика

1. Особливості розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

Основні вроджені та набуті причини інтелектуальних порушень. Характеристика ступенів тяжкості інтелектуальних порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями.

2. Особливості розвитку дітей із затримкою психічного розвитку.

Основні вроджені та набуті причини затримки психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.

3. Особливості розвитку дітей зі зниженим зором.

Основні вроджені та набуті причини порушення зорового аналізатору. Психолого-педагогічна характеристика дітей зі зниженим зором.

4. Особливості розвитку дітей зі зниженим слухом.

Основні вроджені та набуті причини порушення слуху. Психолого-педагогічна характеристика дітей зі зниженим слухом.

5. Особливості розвитку дітей з порушенням мовлення.

Основні вроджені та набуті причини порушення мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення.

6. Особливості розвитку дітей з порушенням опорно-рухового апарату.

Основні вроджені та набуті причини порушення опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

7. Особливості розвитку дітей з розладами аутичного спектру.

Теорії порушення розвитку за аутичним типом. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розладами аутичного спектру.

8. Особливості розвитку дітей з дисгармонійним психічним розвитком.

Основні вроджені та набуті причини диспропорційності психіки в емоційно-вольовій сфері. Психолого-педагогічна характеристика дітей з конституціональними психопатіями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боскис Р. М. Учителю о детях с нарушениями слуха : книга для учителя / Р. М. Боскис. – 2-е изд., испр. – М. : Просвещение, 1988. – 125 с.
2. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
4. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
5. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
6. Основы корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.

7. Петрова В. Г. Кто они, дети с отклонениями в развитии? / В. Г. Петрова, И. В. Белякова. – М. : Флинта, 2000. – 104 с.
8. Синьов В. М. Основи дефектології : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.
9. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму : монографія. – К.: Видавництво «Фенікс», 2010. – 320 с.
10. Український дефектологічний словник / Л. В. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Засенко та ін.; за ред. В. І. Бондаря. – К. : Милосердя України, 2001. – 211 с.
11. Шеремет М. К. Логопедія : підручник / М. К. Шеремет, В. В. Тарасун, С. Ю. Конопляста / за ред. М. К. Шеремет. – К. : Слово, 2010. – 376 с.

РОЗДІЛ III

СИСТЕМА НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ, ПРОФЕСІОГРАМА ВЧИТЕЛЯ- ДЕФЕКТОЛОГА

Основні питання та їх коротка характеристика

1. Сучасна система закладів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Загальна характеристика закладів для дітей з порушеннями розвитку. Заклади дошкільної освіти компенсуючого типу. Центри розвитку дитини. Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

2. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу.

Спеціально організоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду корекційно-педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі. Принципи корекційно-педагогічного процесу.

3. Професіограма вчителя-дефектолога, педагогічна деонтологія.

Роль вчителя у навчанні, вихованні і розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Вимоги до особистості педагога-дефектолога. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. Професійні якості педагога-дефектолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / кол. авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.

2. Колишкін О. В. Корекційна освіта: вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
4. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
5. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
6. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
7. Основы корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.
8. Синьов В. М. Основы дефектології : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА

Фахове вступне випробування «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» для вступу на освітній ступень «бакалавр» проходить у вигляді **усного випробування**.

Відповіді абітурієнта оцінюються за шкалою у **200 балів**.

Загальні критерії оцінювання знань вступника на вступному випробуванні та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у таблиці:

Сума балів	Рівні	Критерії оцінювання знань
177–200	Високий	Абітурієнт дає правильні та розгорнуті відповіді на питання білету. Глибоко розуміє значення психолого-педагогічних термінів та вільно ними оперує. Різнобічно аналізує закономірності психолого-педагогічного розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку. Показує знання не лише основної, але й додаткової літератури. Робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади. Переконаливо обґрунтовує власну думку.
154–176	Достатній	Абітурієнт дає правильні та достатньо повні відповіді на питання білету, але з деякими неточностями або пропусками в неосновних питаннях. Оперує психолого-педагогічними термінами без особливих труднощів, вміє логічно побудувати відповіді на поставлені питання, орієнтується в галузі дошкільної освіти, логічно обґрунтовує власну думку.
130–153	Задовільний	Абітурієнт в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповіді на питання білету неповні, неглибокі, містять неточності, носять частковий характер. Робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. Відсутнє вміння обґрунтовувати власну думку.
100–129	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, а тому дає відповідь не по суті поставлених запитань. Не розуміє психолого-педагогічних термінів, не орієнтується в сучасних наукових дослідженнях у галузі дошкільної освіти, не володіє професійними знаннями.

Згідно з рівнями оцінювання знань **«високий»** ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 177 до 200 балів**; **«достатній»** ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 154 до 176 балів**; **«задовільний»** та **«низький»** ставиться, якщо абітурієнт не розкрив матеріал у межах програм курсів педагогічних дисциплін і набрав **від 130 до 153 балів** та **від 100 до 129 балів** відповідно.

Якщо абітурієнт під час фахового вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0–99 балів, то ця кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів фахової атестаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами фахової атестаційної комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали вступного фахового випробування виголошуються головою фахової атестаційної комісії усім абітурієнтам, які брали участь у випробуванні після закінчення іспиту.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»
для вступників на освітній ступінь «бакалавр»

за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка
на спеціальність 016 Спеціальна освіта
на навчання за освітньо-професійною програмою
Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)
*на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»,
освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра,
освітнього ступеня молодшого бакалавра,
освітнього ступеня бакалавра*

*(на 1 курс, скорочений термін навчання, 2 роки;
на 2 курс, нормативний термін навчання, 3 роки;
на 3 курс, нормативний термін навчання, 2 роки)*

Суми: СумДПУ, 2021

Відповідальний за випуск: **А. В. Чобанян**
Комп'ютерне складання та верстання: **Н. В. Горбань**

Адреса видавця та виготовлювача:
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002,
СумДПУ імені А. С. Макаренка